

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2025. № 3.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.3.5>

УДК: 339.9:338.46:004.9

*Р. О. Заблоцька,
д. е. н., професор, професор кафедри світового господарства і
міжнародних економічних відносин,
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин Київського
національного університету імені Тараса Шевченка, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7174-8946>*

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У СЕРВІСИФІКАЦІЇ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

*R. Zablotska,
Doctor of Economic Science, Professor, Professor of Department of World Economy
and International Economic Relations, Educational and Scientific Institute of
International Relations of Taras Shevchenko National University of Kyiv,*

DIGITAL TECHNOLOGIES IN THE SERVITIZATION OF THE GLOBAL ECONOMY

У статті розглядається феномен сервісіфікації глобальної економіки в умовах активного розвитку цифрових технологій. Аналізується трансформація виробничих і економічних процесів, пов'язана з переходом до сервісно-орієнтованих бізнес-моделей, що сприяє підвищенню ефективності, інноваційності та конкурентоспроможності компаній у цифрову епоху.

Особлива увага приділяється ролі цифрових платформ, хмарних обчислень, штучного інтелекту та великих даних у стимулюванні сервісного підходу до економічної діяльності. Визначені ключові фактори, що сприяють сервісній трансформації економічних систем зокрема адаптивність бізнесу, персоналізація послуг, інтеграція технологій та спрощення доступу до ринків. В статті обґрунтовано, що сервісифікація, підсилена розвитком цифрових технологій, виступає ключовим чинником зміни сучасної глобальної економіки. Визначено, що майбутнє економічних систем залежить від здатності підприємств та державних інституцій ефективно впроваджувати та використовувати інноваційні сервісні моделі в умовах цифрової трансформації.

The global economy is increasingly shifting towards servicification, a phenomenon largely propelled by the swift evolution of digital technologies. This transformation is marked by the growing incorporation of services into manufacturing and trade, leading to structural economic changes and redefining competitive advantages. Digital innovations have empowered businesses to optimize efficiency, scale operations, and introduce groundbreaking solutions that blur traditional industry lines. This paper delves into the key drivers, effects, and obstacles linked to the servicification of the global economy, particularly in the context of accelerating digital advancements. The study emphasizes how digital platforms, artificial intelligence (AI), cloud computing, and big data analytics are steering the move toward service-oriented business strategies. Manufacturers are increasingly integrating service elements into their operations, resulting in hybrid products that dissolve the conventional distinction between goods and services. The research examines the macroeconomic implications of an expanding service economy, underscoring how digital transformation influences productivity growth, shifts in employment patterns, and transformations in international trade. The paper also explores the influence of digital servicification on global value chains (GVCs). The evolution from product-centric value chains to service-driven value

networks has fostered new collaborations and specialized roles. Companies harness digital technologies to streamline supply chains, enhance customer interactions, and generate alternative revenue sources. The significance of data as a critical asset in service-based business models is also analyzed, showcasing how firms utilize real-time analytics to enhance decision-making and innovation. As the global economy continues its trajectory toward greater servicification, both businesses and policymakers must adjust to this changing digital environment. The paper concludes by examining future trends and potential disruptions in the digital service economy, including the implications of emerging technologies such as blockchain, 5G, and the Internet of Things (IoT). The ongoing fusion of digital and service-driven economies unlocks new opportunities for innovation, economic stability, and sustainable progress. In an era where digital services are reshaping global economic landscapes, comprehending and capitalizing on this shift will be essential for businesses, policymakers, and scholars seeking to navigate the complexities of the digital age.

Ключові слова: світова економіка, цифрова економіка, міжнародна торгівля, послуги, сервісифікація, диджиталізація, цифровізація, інновації, глобальні ланцюги створення доданої вартості, блокчейн, обмежувальна практика в торгівлі цифровими послугами.

Keywords: global economy, digital economy, international trade, services, servisification, digitalization, innovation, global value chains, blockchain, restrictive practices in digital services trade.

Постановка проблеми. Сектор послуг сьогодні відіграє важливу роль як в окремих країнах, так і в світовому торговельному просторі, і ця роль у подальшому посилюватиметься. Емпіричні дослідження, проведені Світовим банком (СБ), Світовою Організацією Торгівлі (СОТ) і академічним співтовариством, демонструють, що послуги роблять більш значний внесок в економічне зростання, ніж інші сектори економіки. Частка послуг у

світовому ВВП перевищує 50%, на сектор послуг припадає 2/3 притоку прямих іноземних інвестицій (ПІІ). Сектор послуг виріс і став основним джерелом зайнятості як у країнах із високим рівнем доходу (75 % від загальної зайнятості у 2021 р.), так і в країнах із рівнем доходу вище середнього (53%). Завдяки прогресу в інформаційних та комунікаційних технологіях світовий експорт комерційних послуг майже потроївся з 2005 до 2022 р., а експорт послуг, що надаються в цифровому форматі, зріс майже в чотири рази. У 2022 р. експорт цифрових послуг склав 3,82 трлн доларів США, що становило 54 % від загального обсягу. [1; 2; 3].

Завдяки досягненню нового рівня інтенсифікації впровадження новітніх технологій, цифрова економіка дозволяє будувати нову архітектуру бізнес-моделей між учасниками ринку, знижуючи залежність від посередників і підвищуючи ефективність процесів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження феномену сервісифікації та його вплив на розвиток економіки значно зросла за останнє десятиліття, і багато виробничих компаній у всьому світі дотримуються шляху сервісифікації [4; 5; 6; 7].

Болдуїн Р. (2022) стверджує, що майбутній розвиток світової економіки базується на основі розвитку саме проміжних послуг, оскільки торгівля послугами продовжує зростати та не демонструє тенденції до уповільнення. У Китаї, Ірландії та Індії спостерігалися дивовижні темпи зростання з 1990 по 2008 рік – понад 1000%, а темпи зростання у Китаї були найвищими – 3070%. За 12 років з 2008 по 2020 рік у деяких великих трейдерів зростання експорту послуг перевищило 100%. Торгівля послугами в Індії зросла на 1740% з 1990 до 2008 року і на 102% після 2018 р. [8].

Поступове впровадження новітніх технологій, зокрема посилені цифровізація, а також сервісифікація економіки сприяли формуванню нових бізнес-моделей у межах нової конкурентної парадигми на глобальних ринках [9]. Деякі дослідники акцентують увагу на тому, що використання таких технологій, як Інтернет речей (ІоТ) та штучний інтелект, може покращити

або повністю змінити характеристики наданих послуг, сприяючи розвитку нових бізнес-моделей, орієнтованих на послуги, та переосмисленню конкуренції в галузі [10].

Цифровізація дозволяє фізичним продуктам існувати у віртуальному просторі, тоді як сервісифікація спонукає компанії пропонувати не лише матеріальні товари, а й послуги як рішення для задоволення персоналізованих потреб клієнтів. Так, Вендрел та ін. (2024) стверджують, що сучасні технології сприяють перетворенню сервісних послуг на технологічно-опосередковані послуги, усуваючи потребу у фізичній присутності споживачів і постачальників [11].

Впродовж останніх років питанням «цифрової економіки» приділяється багато уваги. Зростання ролі і впливу диджиталізації на економічний розвиток аналізуються в працях таких вчених, як Ерц М., Боілі Е. Пітерс М. [12; 13]. В цих дослідженнях підкреслюється саме значимість розвитку цифрової торгівлі на основі таких інновацій, як блокчейн та криптовалюти.

Формулювання цілей статті (постановка завдання) полягає в дослідженні процесів сервісифікації глобальної економіки в контексті процесів цифровізації, впливу диджиталізації на бізнес-процеси та соціально-економічні системи і риси обмежувальної практики в торгівлі цифровими послугами.

Виклад основних результатів дослідження. Зростання значущості послуг на сучасному етапі економічного розвитку світового господарства може бути пояснена процесом виходу виробництва послуг за кордони національних і регіональних ринків [14, с. 75]. У глобальній економіці відбувається переорієнтація до географічної та функціональної інтеграції виробництва, розподілу та споживання шляхом створення комплексних мереж, які включають у себе потоки сировинних товарів, комплектуючих і готової продукції, інформації, що, у свою чергу, збільшує роль послуг в управлінні товарними потоками. Відбувається становлення нових інституцій,

які безпосередньо не беруть участь у функціонуванні виробництва і роздрібної торгівлі, але в основному беруть на себе відповідальність за управління мережею потоків. Отже, сучасна глобальна економічна система характеризується зростаючим рівнем інтегрованих послуг, фінансів, потоків товарів і виробництва.

Сама по собі диджиталізація не є новим явищем і розвивається з 1970-х років. Однак, в останні роки, цей процес швидко прискорився. Розвиток технологій, особливо створення комп'ютеризованих інформаційних систем оброблення даних, телекомунікацій, вдосконалення технологій транспортних засобів, глобальне поширення Інтернету, комерціалізація послуг – як на внутрішньому, так і на світовому ринку – все це призвело до інтенсифікації міжнародних торговельних потоків в сфері послуг. Крім того, із зростанням оцифрування інформації, збільшенням потужності обчислювальної машини та ширшим проникненням швидкісних Інтернет-технологій, здатність фірм збирати, передавати та обробляти інформацію значно зросла. Рух інформації через кордон став важливою складовою як вкладу у виробництво товарів і послуг, так і ключовим фактором розвитку новітніх інновацій в цій сфері.

Зростаюча цифровізація економіки розмиває межу між торгівлею товарами та торгівлею послугами. Наприклад, електронна торгівля щодо покупки та доставки книг, фільмів чи музики все більше замінює фізичні транзакції готовими товарами. В деяких промислових галузях технологія 3-D друку перетворює відвантаження фізичних товарів в онлайн-передачу цифрового файлу, який може бути використаний для отримання товару в пункті споживання.

Також необхідно зазначити, що завдяки розвитку процесу диджиталізації виникають нові види послуг. Статистика міжнародних інституцій підтверджує значне зростання торгівлі послугами, які об'єднані в категорію «Інші комерційні послуги». Так, частка «інших комерційних послуг» у загальному експорті комерційних послуг зросла з 34 до 48 % у період з 2005 до 2022 р. [15]. Частка традиційних послуг у структурі світової

торгівлі, а саме туризму і транспорту, в останні десятиліття скорочується, і структура міжнародної торгівлі послугами характеризується зростанням нових видів економічної діяльності. Найбільший внесок у зростання міжнародної торгівлі послугами було зроблено наукомісткими бізнес-послугами, такими як телекомунікації, послуги в галузі комп'ютерних технологій, інноваційні, фінансові, юридичні послуги, послуги з бухгалтерського обліку та консультаційного управління, інженерії та інші технічні та професійні послуги, послуги з реклами і досліджень ринку, медіа-послуги, послуги в сфері енергетики та екології.

Таким чином, завдяки інформаційно-комунікаційним технологіям (ІКТ) збільшується спектр послуг, що можуть виступати об'єктом купівлі-продажу в міжнародній економіці. І хоча галузь обслуговування є менш вертикально інтегрованою порівняно з промисловістю, послуги персонального характеру відносно імобільні в міжнародних масштабах, і доступність технологій дозволяє частково подолати подібні бар'єри [16].

Диджиталізація торгівлі також перетворила частину неторговельних послуг на торговельні. Однак слід брати до уваги, що цифрові технології не просто дозволяють торгувати великою частиною послуг; самі послуги також стають все більш диджитал-інтенсивнішими. Послуги інформаційно-комунікаційних технологій складають основу цифрової економіки, забезпечуючи необхідну мережеву інфраструктуру та підґрунтя для оцифрування інших видів послуг. Швидке збільшення обсягів даних та збільшення кількості підключених пристроїв посилюють попит споживачів на швидкі та надійніші комунікаційні мережі. Суть цієї глибокої зміни полягає в тому, що виробництво та споживання будь-якого типу послуг все більше відбувається за допомогою цифрових технологій, таких як big-data, Інтернету та інших ІКТ. Цей цифровий процес сприяє перетворенню неторговельних послуг на торговельні. Тому політика, яка заохочує конкуренцію та інвестиції у високошвидкісні мережі, має важливе значення для розкриття всього потенціалу цифрової трансформації. Наприклад,

більшість медичних та освітянських послуг, які раніше споживалися переважно на внутрішньому ринку, сьогодні є складовою частиною міжнародної торгівлі (наприклад, телемедицини або онлайн-курси).

Більше того, тоді як торгівля послугами може відбуватися не тільки через транскордонне постачання, а і через рух ПП та тимчасову міжнародну міграцію робочої сили, той факт, що цифрові технології дозволяють значно легше торгувати через Інтернет, означає, що з'являється набагато більший потенціал для зростання ролі і обсягів торгівлі послугами. Завдяки інтенсифікації процесі сервісифації та диджиталізації, трансакційні витрати на розвиток торгівлі цифровими послугами зменшуються, а це означає, що традиційна форма міжнародної торгівлі, а саме транскордонне переміщення товару стає все більш важливим і для торгівлі послугами.

Цифрові технології впливають не лише на торгівлю персональними, культурними та рекреаційними послугами, а також і на пропозицію інших сервісних видів діяльності. Наприклад, важливу частку фінансових та страхових послуг займають електронний банкінг та онлайн-страхування. Професійні послуги, такі як бухгалтерські, юридичні і медичні, все частіше базуються на Інтернет-технологіях. Служби новин, які оперують через цифрові мережі, разом з Інтернет-дзвінками, електронною поштою, голосовою поштою також враховуються як надані комунікаційні послуги.

Слід підкреслити, що послуги є важливими посередниками в електронній торгівлі, оскільки послуги ІКТ складають основу цифрової економіки, забезпечуючи необхідну мережеву інфраструктуру і підтримуючи диджиталізацію інших видів послуг. Дані щодо міжнародної торгівлі на основі доданої вартості свідчать про те, що зростання е-торгівлі має відносно сильніший вплив на торгівлю послугами, ніж на торгівлю товарами. Використання комп'ютерних та телекомунікаційних послуг в процесі створення доданої експортної вартості демонструють, що цифрові технології взагалі відіграють більшу роль в експорті послуг, ніж в експорті товарів [17].

У руслі розвитку цифрової економіки лежить і технологія блокчейна. Переваги блокчейна безперечні, саме через створення єдиного середовища довіри між учасниками будь-якої системи, бізнес-процесу і діяльності. По суті, технологія розподіленого реєстру дозволяє забезпечити збереження і аудит інформації між учасниками в реальному часі. Ми бачимо застосування технології блокчейну та створення на її основі цілого ряду послуг для банківського бізнесу, наприклад в сфері операцій фінансування торгівлі. Крім того, досить перспективним є застосування даної технології при створенні торговельних майданчиків (маркетплейс), де для учасників угод важлива миттєва оплата і фіксація угод. Застосування смарт-контрактів може мати велике майбутнє для автоматизації процесів поставок і оплати за продукцію. Будуть розвиватися нові форми залучення капіталу на базі новітніх технологій, а депозитарні та реєстраційні банківські послуги в майбутньому здійснюватимуться на базі застосування технології блокчейн.

Інформаційні та комунікаційні системи вважаються основою налагодженого ланцюга постачання в рамках глобальних виробничих мереж (ГВМ). Міжнародна фрагментація виробництва була частково обумовлена змінами в галузі транспорту, логістики та послуг у сфері інформаційно-комунікаційних технологій. Зокрема, зниження витрат на виробництво послуг та їх удосконалення дозволили компаніям управляти виробничими процесами, які географічно розділені [18, с.9]. Послуги забезпечують «зв'язок» або сполучення в кожній ланці ланцюга створення доданої вартості (наприклад, транспорт, телекомунікації, логістика, розподіл, маркетинг, дизайн, дослідження і розробки та ін.).

Послуги не лише поєднують різні виробничі етапи виробництва між країнами, а й відіграють ключову роль на всіх стадіях створення як товарів, так і інших послуг. Незалежно від того, чи постачаються вони з-за кордону або виробляються місцевими чи міжнародними компаніями, вхідні послуги дедалі активніше застосовуються у виготовленні промислової продукції, яка згодом експортується. Додана вартість послуг у складі експортованих товарів

набуває зростаючого значення, відкриваючи компаніям сфери послуг у країнах, що розвиваються, нові можливості для інтеграції в глобальні ланцюги створення вартості (ГЛСДВ) та виходу на міжнародні ринки. Окрім цього, самі послуги все частіше утворюють окремі ланцюги створення вартості, що передбачає поділ процесів постачання та їх реалізацію на різних етапах у різних локаціях [19].

Посилення і стрімка зміна середовища конкуренції на світових ринках, яка визначається процесами економічної глобалізації, лібералізацією ринків товарів, послуг і факторів виробництва, а також прискоренням технологічного процесу, вносить певні зміни в стратегії компаній на глобальних ринках. Успіх діяльності компанії в таких умовах багато в чому залежить від ефективності взаємодії з іншими фірмами на різних стадіях виробництва товарів і послуг, просування кінцевого продукту до споживача, тобто від ефективності організації та функціонування вертикальної інтеграції.

Для розвитку бізнеса в умовах змін, що викликаються процесом диджиталізації, компанії повинні подолати одночасно два виклики: здійснення цифрових інновацій в економічній активності, а також оцифрування основних активів. Балансування між цими двома імперативами процесу диджиталізації може бути важким, але винятково корисним процесом. За даними респондентів опитування консалтингової компанії McKinsey щодо цифрової стратегії, компанії, що здійснили диджиталізацію 20 % своїх операцій та впровадження новітніх ІТ технологій демонструють зростання на 25% і більше доходів ніж фірми із застарілими стратегіями розвитку бізнеса [20].

Цифрові технології сприяють зниженню витрат на торгівлю послугами та відкривають нові можливості для міжнародної торгівлі. Вони також сприяють відновленню експорту в традиційних секторах послуг, таких як туризм і сільське господарство. За оцінками Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), витрати на торгівлю фінансовими,

комунікаційними та діловими послугами знизилися на 30–70 % у період з 2000 до 2019 р. Спрощення процесів торгівлі та зменшення впливу географічної відстані на міжнародний обмін послугами значною мірою стало можливим завдяки впровадженню ІКТ, що забезпечили чверть загального скорочення витрат у цих секторах [21, с.8].

Стрімке розширення торгівлі інноваційними послугами відображає динамічне зростання експорту послуг, що надаються в цифровому форматі. Послуги відіграють ключову роль у цифровій торгівлі не лише тому, що широкий спектр послуг можна тепер надавати онлайн, але й тому, що вони забезпечують базову інфраструктуру для цифрового постачання, електронних транзакцій та електронної комерції загалом. Згідно з оцінками СОТ, світовий експорт цифрових послуг більш ніж потроївся з 2005 р., зростаючи в середньому на 8,1 % щороку у період 2005-2022 рр. Це перевищує темпи зростання експорту товарів (5,6 %) та інших послуг (4,2 %). Попри скорочення міжнародного туризму та інших послуг, що вимагають фізичної мобільності людей, експорт цифрових послуг продовжував зростати, досягнувши 3,82 трлн дол США у 2022 р., що склало 54 % від загального обсягу світового експорту послуг [22].

Політика, що заохочує конкуренцію та інвестиції в високошвидкісні комп'ютерні мережі, має важливе значення для розкриття всього потенціалу цифрової трансформації сучасних економічних систем. Переваги диджиталізації можуть бути підірвані в результаті застосування обмежувальної політики щодо цифрових послуг, які встановлюють різні бар'єри для ведення такого виду торгівлі. Постійно зростаючі бар'єри в торгівлі послугами можуть також перешкоджати інноваціям, стримувати обмін знаннями і ускладнювати конкурентоспроможність. Однак, наявність достовірної та порівнянної інформації щодо регуляторних бар'єрів, які впливають на торгівлю цифровими послугами, залишається обмеженим [23, с. 4]

В даному контексті в ОЕСР для розуміння досліджуваної проблематики застосовується Індекс обмеженості торгівлі цифровими послугами (Digital Services Trade Restrictiveness Index, далі – Digital STRI), що дає уявлення про характер і ступінь регуляторних бар'єрів, які впливають на торгівлю цифровими послугами. Digital STRI збирає регуляторну інформацію про застосування обмежувальних заходів і кількісно оцінює їх при розрахунку індексів, які порівняно відображають умови політики країн в той чи інший момент часу. Даний інструмент є частиною проекту "Заходи, що впливають на цифрову торгівлю" (Measures Affecting Digital Trade).

Індекс обмеженості торгівлі цифровими послугами складається з двох компонентів:

- регуляторна база даних, яка збирає інформацію про регуляторні бар'єри із загальнодоступних законів і нормативних актів країн;
- зведені показники, що вимірюють торговельну обмеженість такої політики.

Індекси приймають значення між нулем й одиницею, де нуль указує на відкрите регуляторне середовище для торгівлі з цифровою підтримкою, а одиниця – на повністю закритий режим. Новий інструмент надає загальномасштабне джерело інформації про правила, які застосовують до цифрових трансакцій, тоді як індекси дають короткий огляд рівня обмеженості в різних країнах у певний момент часу. Digital STRI охоплює наскрізні бар'єри, які гальмують або повністю забороняють можливість фірм надавати послуги за допомогою електронних мереж, незалежно від сектору, у якому вони працюють.

Таблиця 1. Значення Індексу Digital STRI в деяких країнах G20, 2022 р.

Країна	Інфраструктура та підключення	Електронні трансакції	Платіжні системи	Права інтелектуальної власності	Інші бар'єри	Загальний індекс
Нідерланди	0,04	0,04	0,00	0,00	0,02	0,10
Канада	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Китай	0,16	0,04	0,02	0,00	0,09	0,31
Німеччина	0,08	0,02	0,00	0,00	0,02	0,12
Франція	0,04	0,02	0,02	0,00	0,04	0,12
Велика Британія	0,04	0,02	0,00	0,00	0,00	0,16
Індія	0,2	0,04	0,06	0	0,07	0,36
Італія	0,04	0,04	0,00	0,00	0,04	0,13
Японія	0,04	0,04	0,00	0,00	0,00	0,08
Республіка Корея	0,12	0,02	0,02	0,00	0,04	0,20
Мексика	0,04	0,02	0,02	0,00	0,00	0,08
Туреччина	0,12	0,04	0,04	0,00	0,07	0,26
США	0,04	0,02	0,00	0,00	0,00	0,06
ПАР	0,28	0,04	0,00	0,02	0,00	0,34

Джерело: сформовано на основі [23].

Необхідно зазначити, що загальні принципи, які зафіксовані в статуті Світової Організації Торгівлі (СОТ), а саме принципи найбільшого сприяння, недискримінації та прозорості також є підґрунтям для регулювання світової торгівлі послугами з цифровою підтримкою. В рамках Генеральної Угоди з Торгівлі Послугами (ГАТС) були підписані угоди щодо лібералізації телекомунікаційних послуг (Додаток про телекомунікації та Угода про основні послуги зв'язку) і фінансових послуг (Додаток про фінансові

послуги). Ці дві угоди мають велике значення в сфері лібералізації всього спектра обміну даними послугами, оскільки торгівля, що надається в цифровому форматі, має високий рівень якісної комунікаційної інфраструктури, а також належний рівень ефективності платіжних систем, що дають змогу здійснювати онлайн трансакції.

Лібералізація електронної комерції в рамках СОТ почалася ще у 1998 р. У березні 1998 р. Секретаріатом СОТ було опубліковано доповідь “Електронна торгівля й роль СОТ”, що була першою спробою СОТ розробити підходи до регулювання цієї нової сфери міжнародної торгівлі. Основними відправними пунктами нормотворчої діяльності на глобальному в сфері електронної торгівлі є урядова декларація, прийнята країнами-членами СОТ у Досі 2001 р., яка містить пункт 34 “Електронна торгівля”, де країни взяли зобов’язання розглянути саме прийнятні інституційні рішення в даній сфері.

В липні 2024 р. після п'яти років переговорів, 82 члени СОТ досягли угоди щодо перших глобальних правил у сфері електронної комерції. Переговори за участю кількох сторін очолювали Австралія, Японія та Сінгапур у рамках спільної ініціативи СОТ, що залучила 91 учасника, на частку яких припадає понад 90 % світової торгівлі.

Розробка глобальних цифрових правил є надзвичайно важливою, оскільки цифрова торгівля зростає надзвичайно швидкими темпами і випереджає недиджиталізовану торгівлю. Деякі члени СОТ додали правила цифрової торгівлі до двосторонніх або багатосторонніх торговельних угод поза межами СОТ. ЄС включив такі правила до своїх угод з Чилі, Японією, Новою Зеландією, Великою Британією, В'єтнамом, а також до угод, що очікують на затвердження, з Австралією, Індонезією, Мексикою, Таїландом і Тунісом і країнами-членами МЕРКОСУР. Відсутність багатосторонніх цифрових правил в цифровій торгівлі позбавляє малих і середніх підприємців можливостей цифрової торгівлі і є перешкодою для подолання цифрового розриву між розвиненими державами і країнами, що розвиваються.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. З

сучасним трендом диджиталізації національних і міжнародних економічних систем, цілком ймовірно, що структурні зміни на користь оцифрованих послуг в міжнародній торгівлі не просто продовжуватимуться, а пришвидшаться, і це врешті-решт змінить наші уявлення щодо глобалізації світової економіки. Цифрова економіка рухається надзвичайно швидко, і значна частина майбутніх торговельних потоків знаходиться саме в цифровому секторі.

Регуляторне середовище є складним та різноманітним процесом у різних країнах світу, і значні бар'єри продовжують перешкоджати торгівлі оцифрованими послугами. Основними проблемами залишаються зменшення бар'єрів, що впливають на стан і розвиток комп'ютерної мережевої інфраструктури та телекомунікацій, а також сприяння реформам, що покращують умови електронних трансакцій та способів оплати. Посилення захисту інтелектуальної власності та ефективні заходи примусового захисту від порушень в Інтернеті можуть додатково покращити регуляторне середовище, в якому здійснюється міжнародна торгівля оцифрованими послугами.

Література

1. World Bank Group. Mixed goods trade recovery, robust services growth, and elevated shipping stress. Trade watch. Quarter 2. 2024. URL: https://documents1.worldbank.org/curated/en/099706407032427640/pdf/IDU1ddc_ba0ab1c837148071a41f165d95ad90529.pdf
2. Sauve P. Services offer a springboard to jobs and growth for developing countries. 2023. URL: <https://blogs.worldbank.org/en/trade/services-offer-springboard-jobs-and-growth-developing-countries>.
3. World Bank Group, WTO. Trade in services for development: Fostering sustainable growth and economic diversification. 2023. URL:

https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/trade_in_services_and_development_e.pdf

4. Benyoussef Zghidi A., Zaiem I. Service orientation as a strategic marketing tool: the moderating effect of the business sector. *Competitiveness Review*. 2017. vol. 27, No. 1. P. 40–61. DOI: <http://dx.doi.org/10.1108/CR-02-2015-0012>
5. Kowalkowski C., Gebauer H., Oliva R. Service growth in product firms: past, present, and future. *Industrial Marketing Management*. 2017. vol. 60. P. 82–88. DOI: <http://dx.doi.org/10.1016/j.indmarman.2016.10.0>
6. Reim W., Sjödin D. R., Parida V. Servitization of global service network actors – a contingency framework for matching challenges and strategies in service transition. *Journal of Business Research*. 2019. vol. 104. P. 461–471. DOI: <http://dx.doi.org/10.1016/j.jbusres.2019.01.032>
7. Prester J., Peles B. Trends in Servitization: evidence from Croatia. *Ekonomski Pregled*. 2017. vol. 68, No. 5. P. 507–540.
8. Baldwin R. The peak globalisation myth: Part 4 – Services trade did not peak. URL: <https://cepr.org/voxeu/columns/peak-globalisation-myth-part-4-services-trade-did-not-peak>
9. Kohtamäki M., Rabetino R., Parida V., Sjödin D., Henneberg S. Managing digital servitization toward smart solutions: Framing the connections between technologies, business models, and ecosystems. *Industrial Marketing Management*. 2022. vol. 105. P. 253–267. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.indmarman.2022.06.010>
10. Li H., Zhao J., Cao Y., Su L., Zhao Z., Zhang Y. Servitization and product service system: A literature review on value creation. *Technological Forecasting and Social Change*. 2024. vol. 208(C)
11. Vendrell-Herrero F., Para-Gonzalez L., Mascaraque C., Freixanet J. The order of the factors matters: How digital transformation and servitization integrate more efficiently. *International Journal of Production Economics*. 2024. vol. 271. P. 1–15. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ijpe.2024.109228>

12. Ertz M., Boily É. The rise of the digital economy: Thoughts on blockchain technology and cryptocurrencies for the collaborative economy. *International Journal of Innovation Studies*. 2019. vol. 3, No. 4. P. 84–93. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2096248719300426>
13. Peters M. Digital trade, digital economy and the digital economy partnership agreement (DEPA). *Educational Philosophy and Theory*. 2022. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/00131857.2022.2041413>
14. Заблоцька Р. О. Система інституційного регулювання світової торгівлі послугами: монографія. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2008. 368 с.
15. World Bank Group, WTO. Trade in services for development: Fostering sustainable growth and economic diversification. 2023. URL: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/trade_in_services_and_development_e.pdf
16. Molinuevo M., Sáez S. Regulatory Assessment Toolkit: A Practical Methodology for Assessing Regulation on Trade and Investment in Services. Washington, D.C.: World Bank, 2014
17. Guide to OECD's Trade in Value Added (TiVA) Indicators, 2018 edition. 2018. URL: http://www.oecd.org/sti/ind/tiva/TiVA2018_Indicators_Guide.pdf
18. UNCTAD. The role of the services economy and trade in structural transformation and inclusive development. 2017. 24 p. URL: https://unctad.org/meetings/en/SessionalDocuments/c1mem4d14_en.pdf/
19. Nano E., Stolzenburg V. The Role of Global Services Value Chains for Services-led Development. Global Value Chain Development Report 2021: Beyond Production. 2021. URL: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/00_gvc_dev_report_2021_e.pdf
20. McKinsey. Mastering the duality of digital: How companies withstand disruption. 2019. 7 p. URL: <https://www.mckinsey.com/business->

functions/mckinsey-digital/our-insights/mastering-the-duality-of-digital-how-companies-withstand-disruption

21. OECD. Shedding Light on the Drivers of Services Tradability over Two Decades. OECD Trade Policy Papers, No. 264. Paris: OECD Publishing, 2022

22. Ferencz J., Gonzales F. Barriers to trade in digitally enabled services in the G20. OECD Trade Policy Papers, No. 232. Paris: OECD Publishing. 17 p. URL: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/264c4c02-en.pdf?expires=1579471661&id=id&accname=guest&checksum=5720D53ECA31F6E74A7DF1D511ADCCB9>

23. OECD. Digital Services Trade Restrictiveness Index. 2022. URL: <https://goingdigital.oecd.org/en/indicator/73>

References

1. World Bank Group. (2024), “Mixed goods trade recovery, robust services growth, and elevated shipping stress. Trade watch. Quarter 2”, available at:

<https://documents1.worldbank.org/curated/en/099706407032427640/pdf/IDU1ddcba0ab1c837148071a41f165d95ad90529.pdf> (Accessed 10 Mar 2025).

2. Sauve, P. (2023), “Services offer a springboard to jobs and growth for developing countries”, available at: <https://blogs.worldbank.org/en/trade/services-offer-springboard-jobs-and-growth-developing-countries> (Accessed 10 Mar 2025).

3. World Bank Group. (2023), “Trade in services for development Fostering sustainable growth and economic diversification”, available at: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/trade_in_services_and_development_e.pdf (Accessed 10 Mar 2025).

4. Benyoussef Zghidi, A.B. and Zaiem, I. (2017), “Service orientation as a strategic marketing tool: the moderating effect of the business sector”, *Competitiveness Review*, vol. 27 (1), pp. 40-61. <http://dx.doi.org/10.1108/CR-02-2015-0012>

5. Kowalkowski, C. Gebauer, H. and Oliva, R. (2017), "Service growth in product firms: past, present, and future", *Industrial Marketing Management*, vol. 60, pp. 82-88, <http://dx.doi.org/10.1016/j.indmarman.2016.10.0>
6. Reim, W. Sjödin, D.R. and Parida, V. (2019), Servitization of global service network actors – a contingency framework for matching challenges and strategies in service transition", *Journal of Business Research*, vol. 104, pp. 461-471. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jbusres.2019.01.032>
7. Prester, J. and Peles, B. (2017), "Trends in Servitization: evidence from Croatia", *Ekonomski Pregled*, vol. 68 (5), pp. 507-540.
8. Baldwin, R. (2022), "The peak globalisation myth: Part 4 – Services trade did not peak", available at: [https://cepr.org/voxeu/columns/peak-globalisation-myth-part-4-services-trade-did-not-peak_\(Accessed 11 Mar 2025\)](https://cepr.org/voxeu/columns/peak-globalisation-myth-part-4-services-trade-did-not-peak_(Accessed 11 Mar 2025)).
9. Kohtamäki, M., Rabetino, R., Parida, V., Sjödin, D., and Henneberg, S. (2022), "Managing digital servitization toward smart solutions: Framing the connections between technologies, business models, and ecosystems", *Industrial Marketing Management*, vol. 105, pp. 253-267, <https://doi.org/10.1016/j.indmarman.2022.06.010>
10. Li, H. Zhao, J. Cao, Y. Su, L. Zhao, Z. and Zhang, Y. (2024), "Servitization and product service system: A literature review on value creation", *Technological Forecasting and Social Change*, vol. 208.
11. Vendrell-Herrero, F. Para-Gonzalez, L. Mascaraque, C. and Freixanet, J. (2024), "The order of the factors matters: How digital transformation and servitization integrate more efficiently", *International Journal of Production Economics*, vol. 271, pp. 1-15. <https://doi.org/10.1016/j.ijpe.2024.109228>
12. Ertz, M. and Boily, É. (2019), "The rise of the digital economy: Thoughts on blockchain technology and cryptocurrencies for the collaborative economy", *International Journal of Innovation Studies*, vol. 3, no. 4, pp. 84-93, available at: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2096248719300426> (Accessed 10 Mar 2025).

13. Peters, M. (2022), “Digital trade, digital economy and the digital economy partnership agreement (DEPA)”, *Educational Philosophy and Theory*, vol. 55, p. 747-755, available at: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/00131857.2022.2041413> (Accessed 11 Mar 2025).

14. Zablotska, R.O. (2008), *Systema instytutsiinoho rehuliuвання svitovoi torhivli posluhamy* [The system of institutional regulation of global trade in services], VPTs “Kyivskyi universytet”, Kyiv, Ukraine.

15. World Bank Group. WTO. (2023), “Trade in services for development Fostering sustainable growth and economic diversification”, available at: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/trade_in_services_and_development_e.pdf (Accessed 11 Mar 2025).

16. Molinuevo, M. and Sáez, S. (2014), *Regulatory Assessment Toolkit: A Practical Methodology for Assessing Regulation on Trade and Investment in Services*, World Bank, Washington, D.C.

17. OECD. (2018), “Guide to OECD’s Trade in Value Added (TiVA) indicators (2018 edition)”, available at http://www.oecd.org/sti/ind/tiva/TiVA2018_Indicators_Guide.pdf (Accessed 10 Mar 2025).

18. UNCTAD. (2017), “The role of the services economy and trade in structural transformation and inclusive development”, available at: https://unctad.org/meetings/en/SessionalDocuments/c1mem4d14_en.pdf/ (Accessed 10 Mar 2025).

19. Nano, E. and Stolzenburg, V. (2021), “The Role of Global Services Value Chains for Services-led Development”, *Global Value Chain Development Report 2021: Beyond Production*, available at: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/00_gvc_dev_report_2021_e.pdf (Accessed 11 Mar 2025).

20. McKinsey. (2019), “Mastering the duality of digital: How companies withstand disruption”, McKinsey & Company, available at: <https://www.mckinsey.com/business-functions/mckinsey-digital/our-insights/mastering-the-duality-of-digital-how-companies-withstand-disruption> (Accessed 10 Mar 2025).
21. OECD (2022), “Shedding Light on the Drivers of Services Tradability over Two Decades”, OECD Trade Policy Papers No 264, OECD Publishing, Paris, France.
22. Ferencz, J. and Gonzales, F. (2019), “Barriers to trade in digitally enabled services in the G20”, OECD Trade Policy Papers No. 232, OECD Publishing, available at: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/264c4c02-en.pdf?expires=1579471661&id=id&accname=guest&checksum=5720D53ECA31F6E74A7DF1D511ADCCB9> (Accessed 11 Mar 2025).
23. OECD. (2022), “Digital Services Trade Restrictiveness Index”, available at: <https://goingdigital.oecd.org/en/indicator/73> (Accessed 11 Mar 2025).

Стаття надійшла до редакції 13.03.2025 р.